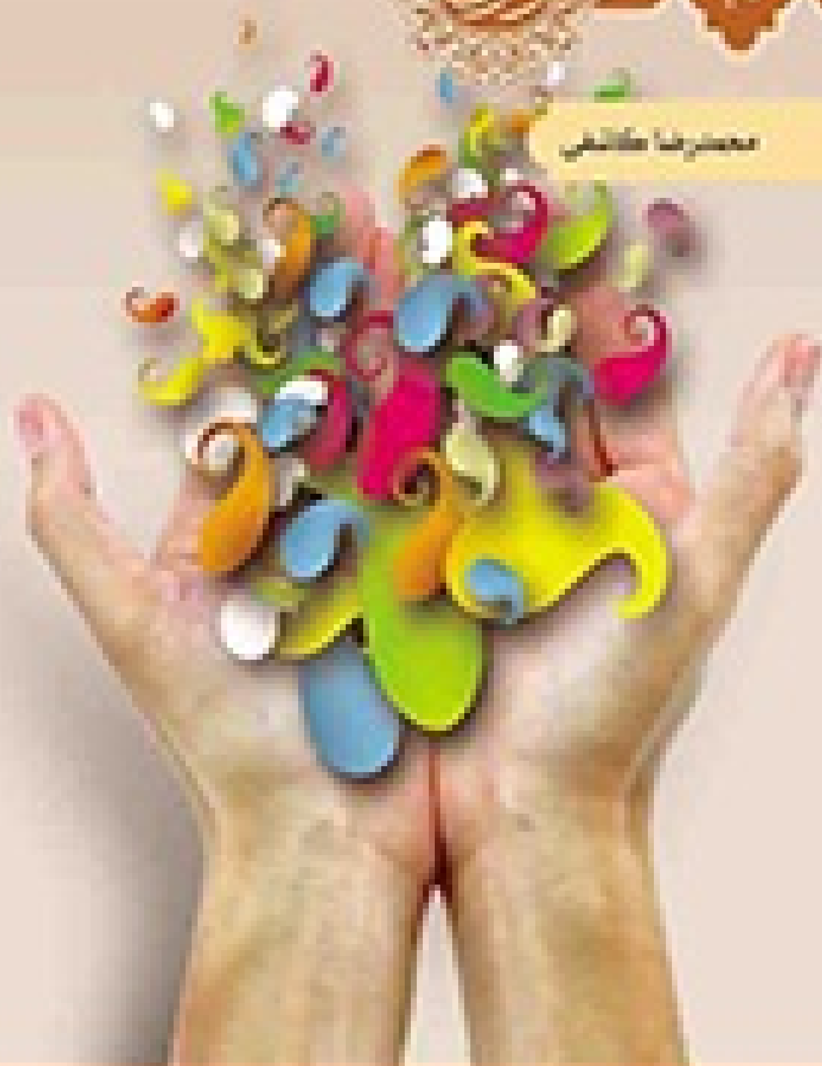

خوشبختی یا تیره‌بختی؟!

محمدرضا کاشفی

بسم الله الرحمن الرحیم

رهنما ۲۰ (خوشبختی یا تیره بختی؟!)

نویسنده:

محمدرضا کاشفی

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

رهنما ۲۰ (خوشبختی یا تیره بختی؟!)

مشخصات کتاب

سرشناسه:کاشفی، محمدرضا، ۱۳۴۶ - ۱۳۸۵.

عنوان و نام پدیدآور:خوشبختی یا تیره بختی؟!/ نویسنده محمدرضا کاشفی؛ تهیه و تدوین معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.

مشخصات نشر:مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۳۰ ص.؛۱۱×۱۷س م.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۴۳-۹۶-۳

وضعیت فهرست نویسی:فیپا

یادداشت:کتابنامه.

موضوع:امتحان الهی

شناسه افزوده:موسسه انتشاراتی قدس رضوی

شناسه افزوده:آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

رده بندی کنگره:BP۲۲۵/ک۲۴خ۹ ۱۳۹۱

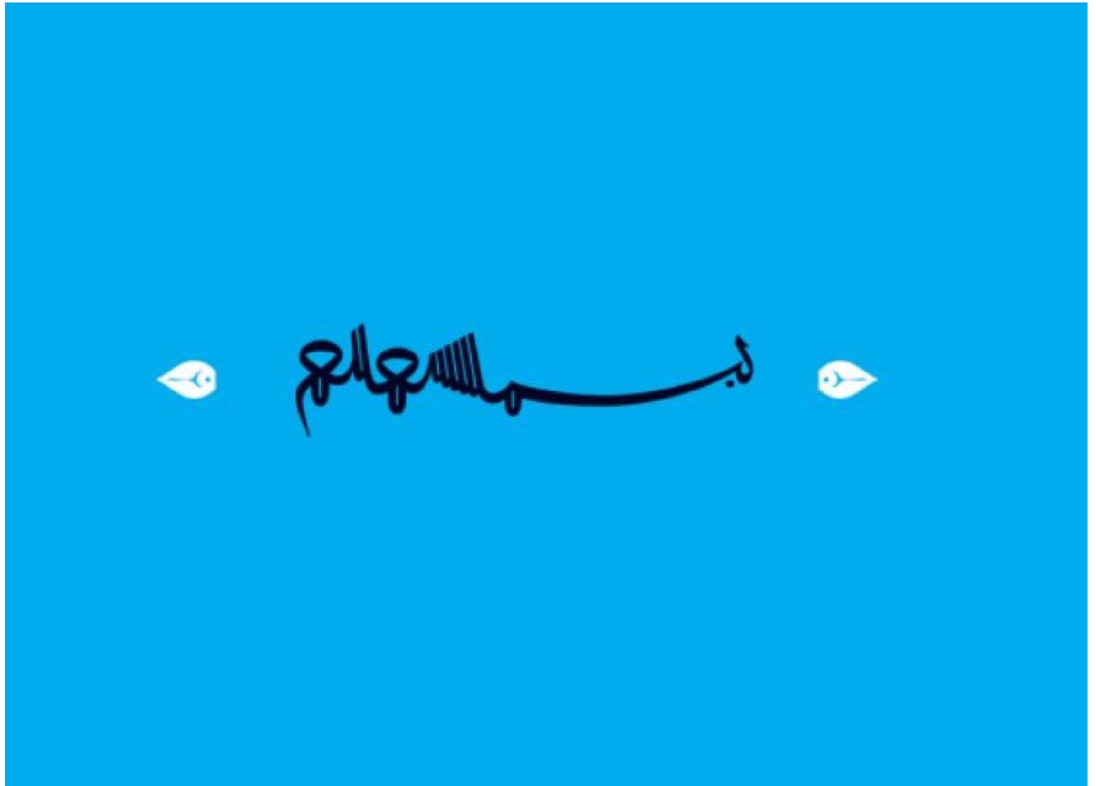
رده بندی دیویی :۲۹۷/۴۶۴

شماره کتابشناسی ملی:۲۸۷۰۵۴۴

ص:۱

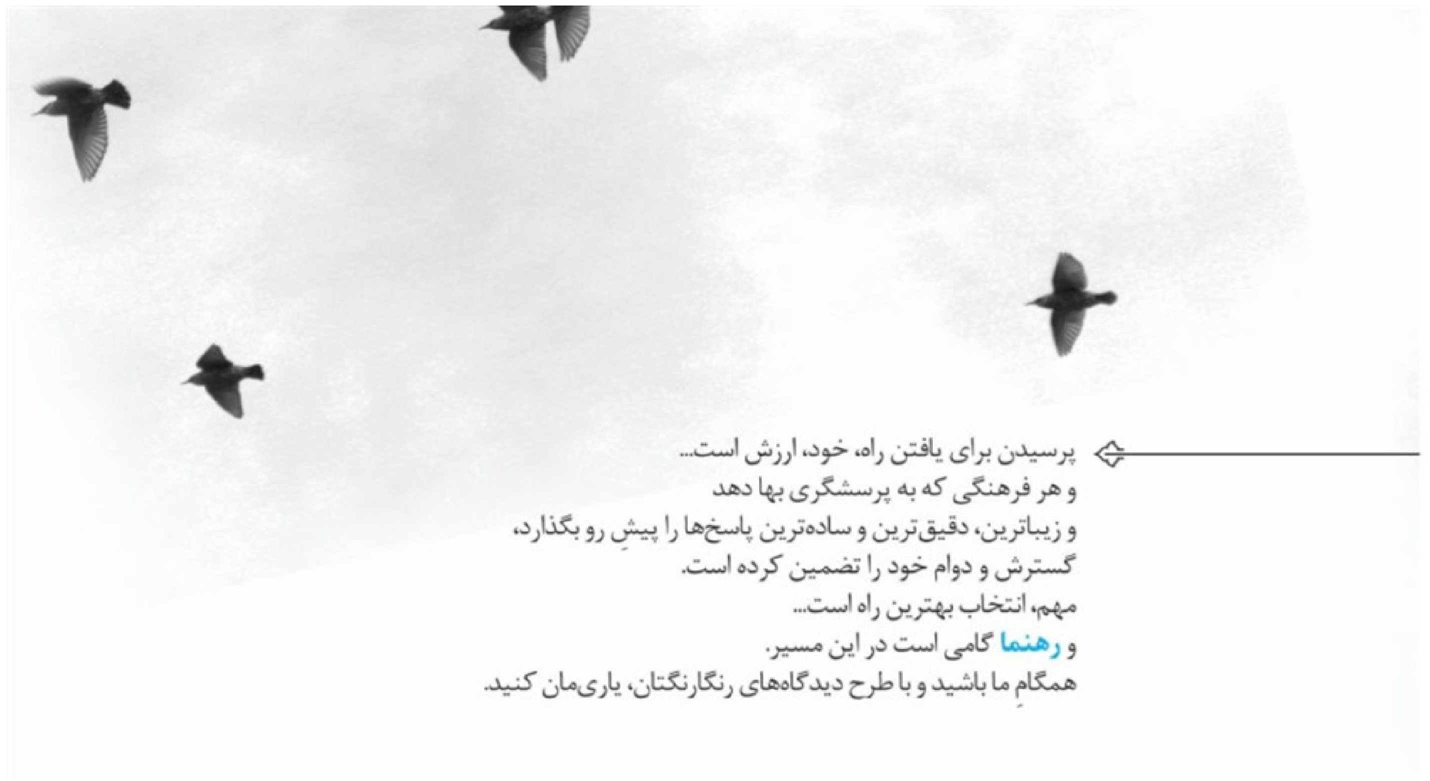
اشاره

تصویر

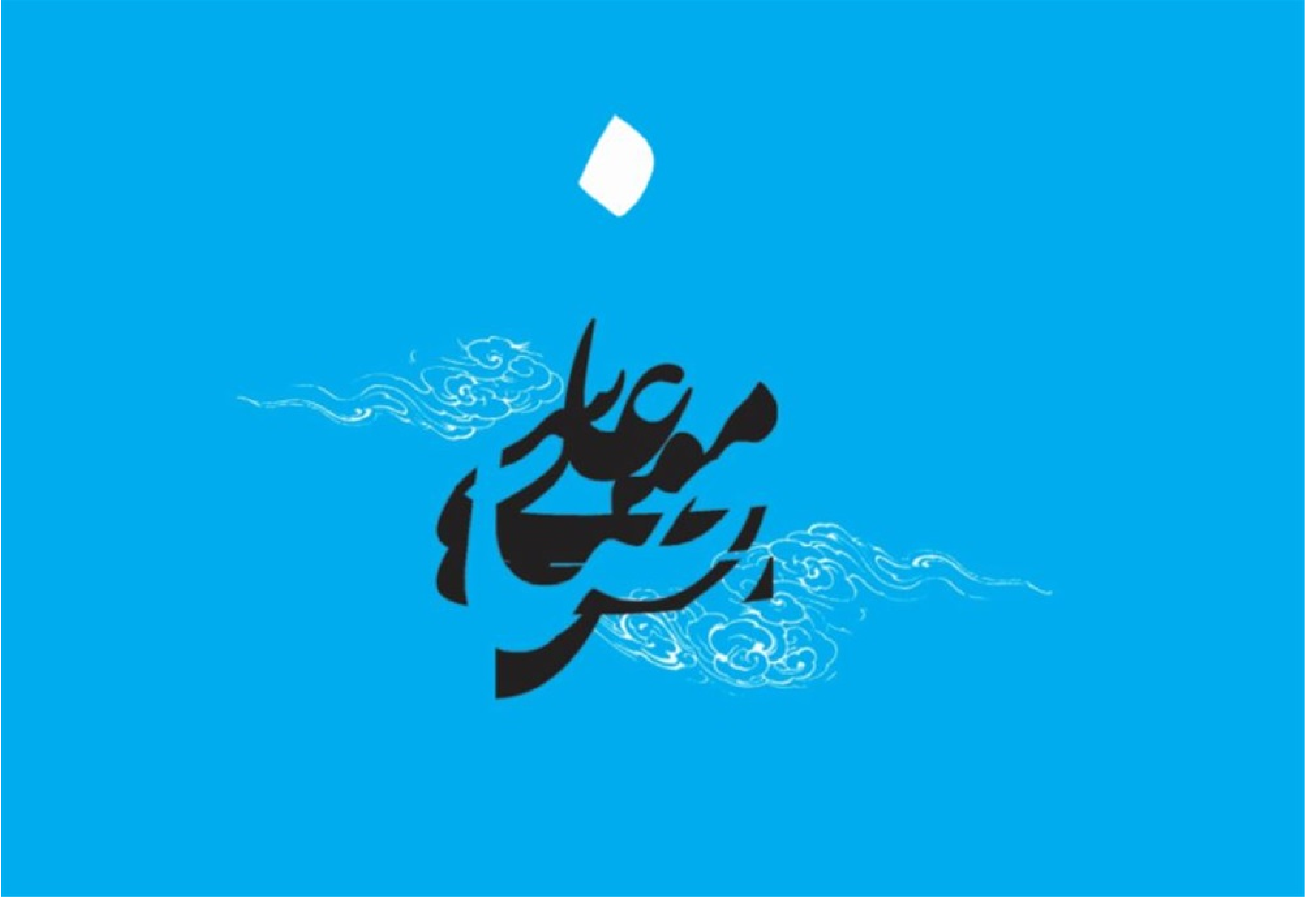

ص:۲

تصویر

پرسیدن برای یافتن راه، خود، ارزش است...
و هر فرهنگی که به پرسشگری بها دهد
و زیباترین، دقیق‌ترین و ساده‌ترین پاسخ‌ها را پیشِ رو بگذارد،
گسترش و دوام خود را تضمین کرده است.
مهم، انتخاب بهترین راه است...
و رهنما گامی است در این مسیر.
همگامِ ما باشید و با طرح دیدگاه‌های رنگارنگتان، یاری‌مان کنید.

تصویر

ص:۴

خوشبختی و تیره بختی?!

بعید است به پرسش های زیر تا به حال فکر نکرده باشید. این نوشته را پاسخی کوتاه برای آنها بدانید:

۱. چرا خداوند به یک فرد تمام نعمت ها را می دهد و به شخص دیگر، تمام بدبختی ها را؟

۲. آیا آزمایش خدا از لحظهٔ تولد تا آخر عمر، در نهایت بدبختی و تنگدستی باید باشد؟ آیا این ظلم نیست؟

۳. چرا می گویند خوشی ها و نعمت ها نیز آزمایش اند؟ آزمایش برای چه؟

۴. آیا خوب است که در معرض هیچ آزمونی نباشیم؟

۵. تجهیز انسان به «قدرت بر انتخاب بد و نیک» چه فلسفه ای در خود نهفته دارد؟

ص:۵

تصویر

ص:۶

برخی پرسش ها ذهن سوزند! یعنی به قدری عمیق و رک و جدّی اند که نمی توان در زمان کوتاه و با واژه هایی اندک پاسخشان را داد. این پرسش ها بی خیال بردار هم نیستند و از لحظهٔ شنیده شدن، یقهٔ ذهن را می گیرند و فقط با گرفتن پاسخی درخور، رهایش می کنند. پرسش از فلسفهٔ وجودی سختی ها و دشواری های زندگی یکی از این گردنه های دشوارعبور است. در کنارش، نابرابریِ ظاهری در تقسیم نعمت ها و نقمت ها را هم بگذارید. چه شود!

در این چند صفحه، سعی میکنیم سرنخ هایی برای پاسخ به این دو دغدغهٔ دیرین بشر، بهدست شما خوانندهٔ کنجکاو و بی قرار بدهیم. مطالعهٔ بیشتر در این زمینه را فراموش نکنید.

۱. نظام حکیمانهٔ جهان

ما معتقدیم چون خداوند، عالِم و قادر و خیرخواه مطلق است، نظام و جهان هستی را

به بهترین وجه خلق کرده است.(۱) البته جهان طبیعت مملو از قطع و وصل ها و بریدن و پیوندزدن ها و نیز آمیخته با نشاط و غم، شادی و رنج، امید و شکست و... است. تمامی این آثار، لازمهٔ نظام این جهان است. عالم ماده، به دلیل احکام مختص به خود، منشأ بلاها، رنج ها، محنت ها، بیماری ها و... است که ما از آن به «شُرور» یاد می کنیم. همچنین، منشأ خوشوقتی ها، موفقیت ها، شادی ها، پیروزی ها و... است که ما از آن به «خیرات» نام می بریم. گاه در این شرور و خیرات، ارادهٔ آدمی نیز دخیل است؛ یعنی انسان با انتخاب و علم و آگاهی خویش که لازمهٔ وجودی او در این عالم مادی است، یا به راه غلط گام می گذارد و منشأ شرور میشود، یا در صراط مستقیم حرکت می کند و سرچشمهٔ خیرهای متعددی برای خود و جامعه می شود. اما گاه، در این شرور و خیرات، ارادهٔ آدمی دخیل نیست؛ بلکه عللی طبیعی

۱- مومنون ۱۴ ؛ تین ۴

و خارج از حیطهٔ اختیار انسانی که مقتضای سنن و قوانین عالم مادی است، برخی شرور را پدید می آورد یا موجب برخی خیرها می شود.(۱)

با توجه به حقیقت یادشـده، باید این مطلب را یادآور شویم که خداوند متعال تمامی نعمت ها را به یک فرد ارزانی نکرده است؛ همانگونه که تمـام بـدبختی هـا را برای یـک شـخص روا نمی دارد. آیـا در این جهـان مادی، انسانی پیـدا میکنیـد که از همـهٔ جهات، از نعمت ها و خیرات برخوردار بوده و هیچگونه سـختی و محرومیتی نداشـته باشـد؟ ازسوی دیگر، آیـا در این عـالم طبیعی، شخصـی یافته میشود که از همهنظر، در بـدبختی هـا و شـرور به سـر بَرد؟ آنچه می بینیم، این حقیقت است که به اقتضـای سـنن و قوانین خاص این عالم، نعمت ها و بـدبختی ها درهم آمیخته است و نمی توان شخصی را یافت که در نعمت مطلق یا بدبختی مطلق به سر بَرد.

۱- عدل الهی ص ۱۶۹ تا ۱۷۲

تصوير

ص:١٠

بسیاری هستند که ازنظر معیشتی در رفاه اند؛ ولی از مشکلات روحی و روانی یا جسمی و خانوادگی در امان نیستند. فراوان اند افرادی که از زیبایی و استعداد سرشار برخوردارند؛ اما از گرفتاری های اخلاقی، مالی، خانوادگی، جسمی و... عذاب می کشند. گروه زیادی در فقر مالی به سر می برند؛ ولی سلامت جسمانی و روانی دارند. گروهی نیز در نعمت مادی غرق اند؛ ولی از زیبایی و استعداد تحصیل و تحقیق محروم اند و... .

آنجا که خوشبختی یا بدبختی انسان ها، در عملکرد و انتخاب خود ایشان ریشه دارد، خودِ آدمی است که با گزینش صحیح یا غیرصحیح، خود را با خوشبختی یا تیره بختی مواجه می سازد.(1) اما خیرات و شروری که از اراده و اختیار انسان نشأت نمی گیرد، براساس آموزه های دینی، برای امتحان و آزمایش اوست. این آزمون، نه تنها با عدالت خداوند منافات ندارد، بلکه

۱- شوری ۳۰ ؛ آل عمران ۱۶۵ تا ۱۶۶ ؛ روم ۴۱

مقتضـای حکمت اوست تا در پرتو این امتحان، انسان های شایسـته، از ناشایسـتگان جـدا شونـد. خداونـد متعال نظام مادی را چنان قرار داده و برای آن قوانین خاص نهاده است که آدمی با قرارگرفتن در آن، مدام درحال آزمایش باشد و براساس آن، بتواند خود را محک بزند: آیا فقط وفقط خداخواه و خداجوست، یا قصدهای او آلوده و آمیخته به اغراض غیرالهی است؟

ازآنجاکه توجه به موضوع ابتلا و آزمون و ابعاد گوناگون آن، انسان را در یافتن پاسـخی عمیق تر یاری می رساند، شـمّه ای از شـعاع های این نعمت بزرگ الهی را براساس آیات و روایات تحلیل خواهیم کرد:

ص:۱۲

۲. آزمون الهی

خداوند متعال از آزمون خود با واژه هایی همچون «بلا» و «فتنه» و... یاد کرده است.(۱)

واژهٔ بلاـ در لغت عرب، هم برای نعمت به کار می رود، هم برای محنت و سختی و هر دو نیزآزمون الهی است. محنت برای آزمایش «صبر» و نعمت برای آزمودن «شُکر» انسان است.(۲) قرآن نیز «شر» و «خیر» را امتحان تلقی کرده است.(۳) بنابراین، نباید پنداشت که فقط سختی ها و مشکلات در قلمرو آزمایش الهی است؛ بلکه نعمت ها و خوشی ها نیز آزمون الهی به شمار می رود.(۴)

ص:۱۳

۱- انبیا، ۳۵؛ بقره، ۴۹؛ بروج، ۱۰؛ توبه، ۱۲۶؛ مائده، ۴۹؛ هود، ۷ و... .

۲- راغب مفردات ص ۶۱

۳- انبیاء ۳۵

۴- آل عمران، ۱۸۶؛ عنکبوت، ۱تا۳؛ میزان الحکمه، ج۱، ص۴۷۸و۴۷۹، حدیث ۱۸۸۶و۱۸۸۸.

تصویر

ص:۱۴

۳. فلسفهٔ آزمون الهی

آیات و روایاتی با لحن های گوناگون، فلسفهٔ آزمون الهی را شمارش کرده که مهم ترین آنها عبارت است از:

۱. بلا و امتحان موجب بیداری انسان می شود و کسی که درمعرض آزمون قرار می گیرد، بر غفلت ها و آلودگی ها و انحراف ها آگاهی می یابد:(۱)

رنج گنج آمد که رحمت ها در اوست *** مغز تازه شد چو بخراشید پوست(۲)

۲. آزمون الهی، آدمی را بهیاد خداوند می اندازد.(۳)

۳. ابتلا به نعمت و محنت، موجب شناختن خبیث از پاک و مجاهد و صابر از ظالم و

۱- میزان الحکمه ج۱ ص ۴۹۰

۲- مثنوی دفتر دوم بیت ۳۲۶۱

۳- اعراف ۱۳۰ ؛ توبه ۱۲۶ و ...

کافر می شود.(۱)

۴. امتحان روشن میکند که آدمی، چه مقدار نیّت خالص دارد.(۲)

۵. مواجه شدن با ابتلا، کیفیت عمل را مشخص می سازد.(۳)

۶. قرارگرفتن در محنت و سختی، گناهان انسان را پاک می کند.(۴)

۷. امتحان الهی تکبر را از قلب ها میزداید، در جان ها تذلّل و خشوع حاکم می کند و ابواب فضل الهی را به سوی بشر می گشاید.(۵)

۱- آل عمران ۱۳۸ - ۱۴۲ - ۱۷۹

۲- آل عمران ۱۵۴

۳- هود ۷ ؛ کهف ۷ ؛ ملک ۲

۴- میزان الحکمه ج۱ ص ۴۹۰

۵- میزان الحکمه ج۱ ص ۴۸۱ حدیث ۱۸۹۵

۸. با آزمون الهی، فرد مؤمن تجربه می اندوزد.(۱)

چون جفا آری فرستد گوشمال*** تا ز نقصان وارَوی سوی کمال(۲)

در برآیندی کلّی می توان گفت که «ابتلا»، برای استحکام ایمان و عقیده، التجا به خداوند، فرارکردن از اوهام و رسیدن به توحیدِ افعالی است.

۴. ایمان و ابتلا

بخشی از آیات و روایات، بیانگر این حقیقت است که مؤمنان، به دلیل ایمانشان، بیشتر درمعرض آزمون اند. حتی اموال و فرزندان آنان نیز ابزاری برای آزمایش ایشان تلقی می شود.(۳)

۱- میزان الحکمه ج۱ ص ۴۸۱ حدیث ۱۸۹۵

۲- مثنوی دفتر سوم بیت ۳۴۸

۳- انفال ۲۷ و ۲۸ ؛ تغابن ۱۴ و ۱۵

تصویر

ص:۱۸

امتحان مؤمنان، همچون زینتی دانسته شده است که فرد مؤمن بدان آراسته می شود.(۱)

همچنین، همانند شیر مادر است که فرزند خردسال، با آن رفع گرسنگی می کند.(۲) گویا:

هرکه در این بزم مقرب تر است***جام بلا بیشترش می دهند

فرد مؤمن به قدر ایمانش، از راه های گوناگون و با شدت و ضعف، با ابتلای الهی محک می خورد و این، موجب افزایش ایمانش می شود؛ زیرا در پرتو این آزمون، ارکان اصلی ایمانش عمق بیشتری می یابد: هم معرفتش افزایش می یابد، هم انقیاد و تسلیم و خضوع قلبی اش. درواقع، انسان مؤمن با این آزمایش ها قیمت و ارزش پیدا می کند. به همین دلیل است که

۱- میزان الحکمه ج۱ ص ۴۸۷ حدیث ۱۹۲۸

۲- میزان الحکمه ج۱ ص ۴۸۸ حدیث ۱۹۳۲

پیامبران الهی، همچون حضرت آدم(۱)، ابراهیم(۲)، یونس(۳)، ایوب(۴)، و حضرت رسول صلی الله علیه و آله(۵)، آنهمه محنت کشیدند و با انواع سختی ها، تنگدستی ها، فقرها، فشارها و آزارها آزمایش شدند.(۶)

خداوند آزمون الهی را بهعنوان سنّتی حکیمانه بر جهان جاری ساخته و دنیا را با آرامش و اضطراب و سختی و راحتی و نیز خوشی و ناراحتی درآمیخته است تا انسان های وارسته را محک زنـد و مؤمنان را در طی کردن راه مستقیم و تـداوم آن، یاری بخشد.(۷) این موضوع به قدری اهمیت دارد که اگر فردی، خود را درمعرض آزمون نبیند، باید بداند مبغوض درگاه

ص:۲۰

۱- بقره ۳۵ تا ۳۸ ؛ اعراف ۱۹ تا ۲۵ ؛ طه ۱۱۵ تا ۱۲۳

۲- بقره ۱۲۴ ؛ صافات ۹۹ تا ۱۱۳

۳- انبیاء ۸۷ و ۸۸ ؛ صافات ۱۳۹ و ۱۴۸

۴- انبیاء ۸۳ و ۸۴

۵- حجر ۶ تا ۸ ؛ اسرا ۹۰ تا ۹۳ ؛ تکویر ۲۲ تا ۲۵

۶- عبد الله میرغنی و محمد صالح الابتلاء بخش دم

۷- بقره ۲۱۴ ؛ آل عمران ۱۴۲ ؛ نساء ۹۵ و ۹۶

الهی است(۱). بی جهت نیست که عاشقان، کمال خود را در درد و بلا می بینند:

بر چنین گلزار دامن می کشی---د***جزء جزئش نع-رهزن هل من مزید

گلشنی کز بقل رویَد، یک دَم است***گلشنی کز عقل رویَد، خرّم است(۲)

به هرروی، بایـد توجه کرد که تجهیز انسان به اصل «قدرت بر انتخاب بد و نیک»، صبغهٔ آزمون دارد و ازاین جهت، در تقویم اَحسن او سـهیم است؛ چنان که تجهیز انسان به «انتخاب درجات یا دَرَکات» و تعبیهٔ قدرتِ مراتبِ صعود و سقوط نیز جنبهٔ آزمون داشته و از این نظر،

۱- میزان الحکمه ج۱ ص ۴۸۵و۴۸۶

۲- مثنوی دفتر ششم ابیات ۴۶۴۸ و ۴۶۴۹

در حُسن قوام انسان سهم بسزایی دارد. وجود نفس ملهمه(۱)، مسوّله(۲)، امّاره(۳)، لوّامه(۴)، مطمئنه(۵) و تحولات گوناگون، آزمون الهی را گوشزد می کند و اهمیت عنایت به مراتب امتحان را یادآور می شود.(۶)

۱- شمس ۷ و ۸

۲- یوسف ۱۸

۳- یوسف ۵۳

۴- قیامت ۲

۵- فجر ۲۷ و ۲۸

۶- تفسیر موضوعی قرآن (صورت و سیرت انسان در قرآن) ج ۱۳ ص ۹۴ تا ۹۶

تصویر

ص:۲۳

تصویر

نسخهٔ دیجیتالی رهنما
مرکز پخش: مشهد مقدس، نبش ورودی باب الجواد علیه السلام
فروشگاه عرضهٔ محصولات رضوی
تلفن: ۰۵۱۱-۲۲۸۵۲۰۴

ص:۲۴

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹
امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹